

Maaike van Charante: De informatie op Wikipedia is niet meer te vertrouwen

Posted on 21 januari 2025 by Maaike van Charante

Er was eens… een idealistisch initiatief om deskundigen van over de hele wereld hun kennis te laten delen via internet. Vrijwilligers zouden onderwerpen aandragen en er pagina's over schrijven, en open discussies tussen redacteuren en afspraken over verantwoord bronnengebruik zouden de kwaliteit van de informatie bewaken. Deze samenwerking zou elke internetgebruiker toegang geven tot een ongekende schat van feiten, weetjes en wetenschap.

Dit sprookje heette Wikipedia, en het liep niet goed af. Want kennis is macht, en zodra de online encyclopedie van start ging, doken politiek gemotiveerde aasgieren er bovenop. Het resultaat is een site waarop veel te vinden is, maar waar gebruikers niet op kunnen vertrouwen. Hoe dit achter de schermen werkt, is de moeite waard om uit te leggen. Maar laten we eerst eens voor de schermen kijken.

Jan van de Beek

De lezers van *Wynia's Week* zullen wel weten wie dr. Jan van de Beek is en welk onderzoek hij heeft gedaan naar immigratie in Nederland. Iedereen die zijn werk en de felle discussies daarover een beetje gevolgd heeft, zou de Wikipediapagina over hem eens moeten lezen, en dan vooral het tabblad *overleg*. Bovenaan de pagina staat namelijk: 'De neutraliteit van dit artikel wordt betwijfeld', en achter dit ambtelijke zinnetje gaat een felle strijd schuil.

De eerste keer dat ik deze Wikipediapagina las, viel ik van de ene verbazing in de andere. Zelfs in het tamelijk droge eerste deel vielen de zwaar gekleurde bronnen al op. Informatie over de levensloop van de wetenschapper kwam uit een stuk van notoir scheldkanon Sander Schimmelpenninck, uit een NRC-artikel met de suggestieve titel: *Jan van de Beek: wie is deze rekenmeester van Radicaal Rechts?* en uit een artikel uit *De Standaard* waarin Van de Beek als *'een omstreden expert migratiedebat'* werd opgevoerd.

En toen was ik nog niet eens aangekomen bij het kopje *kritiek* waaronder Leo Lucassen(!) als expert werd geciteerd. Misschien herinnert u zich de afgang van socioloog Hein de Haas en historicus Leo Lucassen toen zij een artikel over het werk van Van de Beek schreven. *De Volkskrant* moest meerdere keren rectificeren, al weigerde deze kwaliteitskrant om een inhoudelijke weerwoord te plaatsen. Juist dit blunderartikel werd op Wikipedia als gezaghebbende bron aangehaald…

Wie alle verwikkelingen gevolgd heeft, zal zich daarnaast herinneren dat Peter Hein van Mulligen – hoofdeconoom van het CBS – Van de Beek uitmaakte voor *cherrypickende charlatan*. Na ophef in allerlei media moest Van Mulligen deze schandalige tweet verwijderen en bood het CBS namens hem excuses aan. Wikipedia vermeldde slechts de belediging van Van Mulligen, en niet de intrekking en de excuses.

Wijzigingen

Kortom: de hele pagina las als een slordig bij elkaar geveegde hoop roddels en laster. En dat terwijl Wikipedia steevast bovenaan in de zoekresultaten verschijnt als iemand bij Google de naam Jan van de Beek intypt. Inmiddels zijn andere redacteuren zich met deze pagina gaan bemoeien, en een aantal dubieuze zaken is

weggehaald. De link naar het stuk van Schimmelpenninck is verdwenen, en ook de belediging van Van Mulligen is verwijderd. Wat u aan zult treffen als u de pagina nu bezoekt, durf ik niet te zeggen.

Betekent dit nu dat Wikipedia 'dus' goed functioneert? Dat uiteindelijk een gebalanceerd geheel ontstaat? Dat is wel een heel optimistische conclusie. Wie kan garanderen dat de wijzigingen niet worden teruggedraaid? Wie weet wat een activistische redacteur er morgen weer bij kan verzinnen? En bedenk dan dat deze Nederlandse ophef nog maar een kleine zaak is vergeleken bij zaken die wereldwijd spelen.

Linkse bias

Wikipedia lijkt grondig georganiseerd, maar alle regels en afspraken zijn vooral richtlijnen, en gebruikers kunnen die vrij eenvoudig omzeilen. Als vastberaden activisten zich verenigen, kunnen ze het door hen gewenste narratief doordrammen. Deze tactiek heeft zelfs een officiële naam – te vinden op Wikipedia – dit is namelijk *POV pushing*, waarbij POV staat voor *Point Of View*, gezichtspunt.

En wie zijn dan die POV pushers? Het lijken vooral linkse activisten te zijn. Larry Sanger – een van de oprichters van Wikipedia – heeft in de jaren na zijn vertrek meerdere interviews gegeven waarin hij vertelde hoe Wikipedia in zijn ogen ontspoord is. In een interview met Vice uit 2015 legde hij uit wat voor activisten hij binnen zag komen. 'A lot of the behaviors that people associate with so-called social justice warriors today, I remember seeing back in 2001, 2002, with the new arrivals.'

Deze ideologisch gedreven stoottroepen zijn er de afgelopen decennia in geslaagd Wikipedia naar hun kant van het politieke spectrum te trekken. In juni 2024 kwam een studie uit die dit aantoonde. Mensen die visueel zijn ingesteld, zouden de studie zelf eens moeten bekijken, en dan vooral de vele grafieken en tabellen onder het kopje *results*. Daarin is aanschouwelijk gemaakt hoe positief of negatief politiek links en rechts besproken worden in de online encyclopedie.

Alles wat links was, kreeg de kleur blauw, alles wat rechts was, de kleur rood. Het ging om Amerikaanse politici, rechters en journalisten, maar ook om wereldleiders, politieke standpunten, en linkse en rechtse media. De plaatjes tonen telkens hetzelfde beeld: hoe blauwer, hoe positiever; hoe roder, hoe negatiever. Alleen

Britse parlementsleden bleken vreemd genoeg niet op hun politieke kleur beoordeeld te worden, ten opzichte van hen lijkt Wikipedia werkelijk neutraal te zijn.

Technieken

Een onderwerp waarop de linkse bias wel heel scherp naar voren komt, is het conflict tussen Israël en de Palestijnen. De afgelopen vijftig jaar is in linkse kringen de overtuiging populair geworden dat dit conflict gezien moet worden als een overblijfsel van kolonialisme. De ideologische kleuring van dit conflict is zo sterk, dat werkelijk alle technieken om op Wikipedia het 'juiste' POV te pushen het afgelopen jaar uit de kast zijn gehaald.

Vaak konden pro-Palestijnse redacteuren al bouwen op eerder gelegde fundamenten. Zo zijn talloze 'rechtse' media – zoals Fox News, *New York Post*, Breitbart, *Daily Mail* – al eerder onbetrouwbaar verklaard als bron. Juist deze media waren vaak eerder pro-Israël, maar telden dus niet mee. Linkse media zoals de *Guardian* die eerder anti-Israël waren, telden wel als betrouwbaar. Zelfs een overduidelijk antisemitische site als Mondoweiss geldt voor Wikipedia nog als tamelijk betrouwbaar.

Tech for Palestine

Begin 2024 startte software engineer Paul Biggar een beweging genaamd *Tech for Palestine*. Deze groep verzamelde zich op een Discord server waar druk overlegd werd hoe de strijd op Wikipedia gecoördineerd kon worden. Zo'n bundeling van krachten om invloed uit te kunnen oefenen, noemt Wikipedia *canvassing*, en volgens de richtlijnen is het ongewenst. Maar wie controleert wat elders online gebeurt?

De achtduizend deelnemers aan *Tech for Palestine* waren niet allemaal even actief op Wikipedia, maar enige tientallen van hen slaagden erin om duizenden Wikipediapagina's naar hun hand te zetten. Dit deden zij door elkaar in te seinen als zij in overleg met andere redacteuren hun zin niet konden krijgen. Met kleine groepjes kregen zij al de meerderheid in dergelijke discussies, en konden dan hun zin doordrijven.

De gevolgen van deze samenwerking waren ingrijpend. Zo slaagden deze activisten

erin om allerlei beschuldigingen tegen Israël – kolonialisme, apartheid, genocide – in allerlei pagina's te verwerken. Daarnaast verwijderden zij aanwijzingen dat Hamas genocidale bedoelingen heeft. Verwijzingen naar het Hamas-handvest werden uit meerdere pagina's geschrapt, en uit de beschrijving van de ideologie van Hamas werd antisemitisme verwijderd. Nu heet die ideologie antizionistisch en anti-imperialistisch te zijn.

De aanslag van 7 oktober 2023 kwam niet in de lijst van islamitische aanslagen, want volgens de redacteuren ging het om een anti-imperialistische actie. Informatie van Hamas over de dodencijfers in Gaza werd als betrouwbare bron opgevoerd, gedegen weerleggingen daarvan werden niet of nauwelijks vermeld omdat het hier om een minderheidsstandpunt zou gaan.

Druppel op de gloeiende plaat

In alles ging de macht van de meerderheid tellen, in plaats van de kwaliteit van de argumenten. En dan is het belangrijk om te beseffen dat Joden wereldwijd maar een kleine minderheid zijn in vergelijking met moslims. En dat het machtige progressieve blok tegen alle logica in de kant van de homohatende, vrouwonvriendelijke islam heeft gekozen. Zodra de meerderheid het zwaarst ging wegen, moesten de neutrale of pro-Israël redacteuren deze strijd wel verliezen.

Wikipedia is in december 2024 wel in actie gekomen tegen *Tech for Palestine* en heeft twee redacteuren de toegang ontzegd en drie anderen beperkingen opgelegd. Afgelopen weekend bleek dat er nog meer maatregelen kunnen volgen: de arbitragecommissie van Wikipedia – ArbCom – staat op het punt om nog eens acht redacteuren de toegang tot pagina's over Israël en de Palestijnen te ontzeggen. Maar deze maatregelen zijn een druppel op de gloeiende plaat en komen bovendien erg laat. Zoals in het onderzoek naar linkse bias op Wikipedia bleek, is de invloed van de online encyclopedie groot, en de anti-Israëlbias had al maanden de tijd gekregen om door te werken.

Wikipedia verschijnt steevast bovenin de zoekresultaten. Ook mensen die roepen dat je 'Wikipedia niet als bron kunt gebruiken', maken er vaak toch gebruik van omdat de site nu eenmaal zo handig is. Daarnaast gebruiken steeds meer mensen AI-systemen zoals ChatGPT, en deze systemen worden aangestuurd door grote taalmodellen (Large Language Models) die getraind worden door Wikipedia. De vooroordelen op Wikipedia hebben gevolgen in de echte wereld.

Wikipedia ontstond vanuit idealisme. De beschikbaarheid van kennis zou leiden tot meer begrip van de wereld en misschien ook wel van elkaar. We zouden allemaal wijzer worden. In plaats daarvan maken mensen nu massaal gebruik van informatie die simpelweg niet te vertrouwen is. Die Wikipediapagina die u bezoekt kan vandaag accuraat zijn en morgen misleidend. Zie wat er gebeurt op de pagina over Jan van de Beek.

Sombere toekomst

Is Wikipedia nog te redden? Larry Sanger denkt dat er een proces zou moeten komen waarbij omstreden pagina's gecontroleerd worden door experts. Dan telt niet meer de stem van de meerderheid, maar de kwaliteit. Veel hoop heeft hij echter niet. Er zijn te veel belangen mee gemoeid, en de overkoepelende organisatie Wikimedia is stevig in handen van ideologisch gedreven progressieven.

Wie wil weten wat de filosofie van Wikimedia is, kan een toespraak uit 2021 bekijken van toenmalige topvrouw Katherine Maher die oreerde over het belang van orale tradities en klaagde over te veel mannelijke redacteuren. Ze stelde zelfs dat respect voor de waarheid te veel af zou kunnen leiden van het vinden van consensus en van belangrijke dingen die bereikt zouden moeten worden.

Nee, de toekomst van Wikipedia ziet er somber uit.

Maaike van Charante is auteur van 'Het verdriet van de Schilderswijk' (2021) en 'Debat Ongewenst' (2023).

***Wynia's Week** verschijnt drie keer per week, **156 keer per jaar**, met even onafhankelijke als broodnodige artikelen en columns, video's en podcasts. U maakt dat samen met de andere donateurs mogelijk. Doet u weer mee, **ook in het nieuwe jaar 2025**? Kijk **HIER**. Hartelijk dank!*